

Eğitim Fakültelerinin Sınıf Öğretmeni Özel Alan Yeterliklerini Kazandırma Düzeylerine İlişkin Sınıf Öğretmenlerinin Görüşleri*

Tuncay CANBULAT**, Ayşe YEŞİLOĞLU***, Selma ZEMİN SİPAHİ****,

Fatma ERDOĞAN*****

Öz: Bu araştırmanın amacı; eğitim fakültelerinin sınıf öğretmeni özel alan yeterliklerini hangi düzeyde kazandırdığına ilişkin sınıf öğretmenlerinin görüşlerini belirlemektir. Araştırma tarama modeline göre desenlenmiştir. Veriler, olasılık temelli örnekleme yöntemlerinden seçkisiz örnekleme ile 2011-2012 eğitim-öğretim yılında MEB’de görev yapan 247 sınıf öğretmeninden elde edilmiştir. Araştırmanın verileri, Demiral, Baydar ve Gönen (2010) tarafından hazırlanan Öğretmen Özel Alan Yeterlik Ölçeği ile elde edilmiştir. Verilerin analizinde; frekans ve yüzde analizleri,t-test, f testi (One-Way ANOVA) ve Tukey testi kullanılmıştır. Elde edilen bulgulara göre; sınıf öğretmenliği özel alan boyutları açısından öğretmenler, eğitim fakültelerinin sınıf öğretmeni özel alan yeterliklerini kazandırdığını düşündükleri sonucuna ulaşmıştır. Kadın öğretmenlerle erkek öğretmenlerin görüşleri arasında anlamlı bir farklılık olmadığı, mesleki kıdeme göre ise İzleme ve Değerlendirme, Bireysel ve Mesleki Gelişim-Toplum ile İlişkiler, Bireysel Sorumluluk ve

*Bu araştırma Recep Tayyip Erdoğan Üniversitesince Düzenlenen XI. Sınıf Öğretmenliği Sempozyumunda (2012) sözlü bildiri olarak sunulmuş olup, güncel verilerle desteklenerek tekrar düzenlenmiştir.

**Yrd. Doç. Dr., Dokuz Eylül Üniversitesi, Buca Eğitim Fakültesi, İlköğretim Bölümü, Sınıf Eğitimi ABD, İZMİR. mail: tuncay.canbulat@deu.edu.tr

*** Arş. Gör., Dokuz Eylül Üniversitesi, Buca Eğitim Fakültesi, İlköğretim Bölümü, Sınıf Eğitimi ABD, İZMİR. mail: ayseyesiloglu@gmail.com

**** Sınıf Öğrt., Milli Eğitim Bakanlığı İzmir İl Milli Eğitim Müdürlüğü. İZMİR. mail: selmazemin@gmail.com

***** Arş. Gör., Dokuz Eylül Üniversitesi, Buca Eğitim Fakültesi, İlköğretim Bölümü, Sınıf Eğitimi ABD, İZMİR. mail: fatma.erdogan@deu.edu.tr

<http://dx.doi.org/10.23891/efdyyu.2017.9>

ISSN:1305-020

Sosyalleşme ve Beden Eğitimi ve Güvenlik boyutlarında 6-10 yıl kıdeme sahip öğretmenlerin, Sanat ve Estetik boyutunda ise 16 yıl ve üzeri kıdeme sahip olan öğretmenlerin görüşleri lehine anlamlı bir farklılık olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Sınıf öğretmeni özel alan yeterlikleri, sınıf öğretmeni eğitimi, eğitim fakültesi

Elementary Teacher's Views on The Gain Level of Special Field Competencies of Elementary School Teacher of Education Faculties

Abstract: The aim of this research is to determine elementary teacher's views on the gaining level of special field competencies of elementary school teacher of education faculties. The research was designed as survey model. The data was obtained from 247 teachers working at the Ministry of Education in the 2011-2012 academic year, according to random sampling of the probability-based sampling method. The research data was collected through Demiral, Baydar and Gonen's (2010) Special Field Competencies Scale. Statistical analysis of frequencies and percentage for descriptive statistics, t test and one-way ANOVA were used to determine data analysis. According to results, in terms of elementary school teaching special field competencies, it was found that the teachers thought that the education faculties gaining elementary school teaching special field competencies. There was no statistically significant difference between female teachers and male teachers' ideas. Also there were statistically significant differences according to professional seniority. The teachers whose years of seniority range from 6 to 10 had higher score on the subscales of Following and Assessment, Individual and Professional Development, Relations with Society, Individual Responsibility and Socializing and Physical Education and Security.

Besides, the teachers who had 16 or more years of seniority had higher score on Art and Esthetics.

Keywords: Primary school teaching special field competencies, education of primary school teaching, education faculties

Giriş

Geçmişten günümüze, eğitimde yaşanan değişim ve yenileşmeye paralel olarak, eğitim-öğretimde aranan niteliklerde bir takım değişiklikler yaşanmıştır. Eğitimin niteliğini geliştirmek için gerekli olan temel öğelerden biri de hizmetöncesi eğitim sürecinde öğretmen adaylarının sahip olması gereken yeterlikleri kazanması ve meslekî gelişimlerinin sağlanması amaçlanmaktadır (Yükseköğretim Kurulu/Dünya Bankası, 1998; Posnanski, 2002). Eğitim politikası üzerinde çalışanlar, eğitimin niteliğinin öğretmenlerin niteliğiyle ilişkili olduğunu kabul etmektedirler (Güven, 2005).

Eğitim öğretimin dinamik bir süreç olduğu gerçeğinden yola çıkarsak, bu süreçte değişen şartlara, her geçen gün ilerleyen teknolojiye, yani çağın gereklerine ayak uydurmak durumunda olan öğretmenin; kendini her açıdan yenilemesi ve geliştirmesini gereklidir. Öğretmenin istenen özelliklere sahip bir biçimde yetiştirilmesi gereği hep tartışılan bir konu olmuştur. Öğretmen yetiştirme konusunda bir asrı aşan bir deneyime sahip olan Türkiye’de, Cumhuriyetin ilk yıllarından günümüze kadar bu konuda ilerlemeler kaydedilmiştir (Milli Eğitim Bakanlığı [MEB], 2002, 2008). Bu çalışmalarla birlikte 2002’de, öğretmenlik mesleğinin nitelikleri yeniden değerlendirilmeye alınmış; genel yeterlikler, genel kültür, alan bilgisi ve pedagojik formasyon yeterlikleri alt başlıklarında ele alınmıştır.

Yüksek Öğretim Kurulu (YÖK) ve MEB'in 2006 yılında ortaklaşa yaptığı çalışmalar sonucu mevcut yeterliklere özel alan yeterliklerini eklenmiş; bu yeterlikler 2008'de bakanlık tarafından bir rapor haline getirilmiştir. Öğretmen yeterlikleri konusunda MEB'in, 2008 yılında tamamladığı öğretmenlik mesleği genel yeterlikleri ve her bir öğretmenlik programı için özel alan yeterlikleri çalışması öğretmen eğitiminde niteliğe dikkat çeken bir çaba olarak algılanmıştır. Yeterlik; "bir işi ya da görevi etkili bir şekilde yapabilmek ve görevin gerektirdiği sorumlulukları yerine getirmek için sahip olunması gereken yetenek, bilgi ve becerileri ifade eden bir kavram olarak tanımlanmaktadır (Şahin, 2004). Öğretmen yeterliği ise, öğretmenlerden sahip olması beklenen bilgi, beceri, tutum ve değerler bütünü olarak ifade edilmektedir (MEB, 2008). Sınıf Öğretmeni Özel Alan Yeterlikleri ile ilgili olarak ise sekiz yeterlik alanı belirlenmiştir (MEB, 2008). Bunlar; Öğrenme-Öğretme Ortamı ve Gelişim, İzleme ve Değerlendirme, Bireysel ve Mesleki Gelişim-Toplum ile İlişkiler, Sanat ve Estetik, Dil Becerilerini Geliştirme, Bilimsel ve Teknolojik Gelişim, Bireysel Sorumluluklar ve Sosyalleşme ve Beden Eğitimi ve Güvenlik olarak sıralanmıştır. Ancak gelinen noktada hala öğretmen yetiştirmeyle ilgili sorunlar bütünüyle giderilememiştir. Geçmişte bu konuda karşılaşılan sorunlar, daha çok öğretmenlerin sayısal yeterliği ile ilgili iken, günümüzde bu sorunlar büyük ölçüde giderilmiş, ancak bu kez de giderek daha önce göz ardı edilen nitelikle ilgili sorunlar ön plana çıkmaya başlamıştır (Şişman ve Acat, 2003).

Öğretmenlerin eğitim aldıkları kurumların niteliği, amaçları ve uygulamaları öğretmenlerden beklenen yeterlikleri etkileyen önemli bir unsurdur. Sınıf öğretmenliği, eğitim sistemimizin önemli programlarından biridir. İlkokul 1-4. sınıflar arası dönem, çocuklar için; düşünme, anlama, sınıflama, sıralama, eleştirme, analiz, sentez ve değerlendirme gibi üst düzey bilişsel becerilerin kullanımının olduğu ve kişilik gelişiminin

geliştiği bir dönemdir. Bu dönem bireyin yaşamı bakımından çok önemli ve stratejik bir dönem olma özelliği taşımaktadır (Eraslan, 2008). Bu nedenle, sınıf öğretmeni yeterlikleri günün şartlarına göre güncellenmeli ve bu yeterliklerin öğretmenler tarafından kazanılması üzerine çalışılmalıdır. Öğretmen yeterliklerinin, eğitim hizmetlerine etkisi ulusal ve uluslararası düzeyde yapılan araştırmalarda da görülmektedir. Uluslararası çalışma örgütü (ILO) ve Birleşmiş Milletler Eğitim, Bilim ve Kültür Örgütü (UNESCO), öğretmenlerle ilgili yaptığı araştırmalarda; öğretmen yetiştirme sorunu kadar nitelikli öğretmen yetiştirme sorununun da dikkate alınması gerektiğini raporlamışlardır (Akyüz, 2003). Ayrıca Darling-Hammond'un 50 ülkeyi kapsayan araştırmasında, öğrenci başarısı ile öğretmen niteliği arasındaki ilişki, öğrenci başarısı ile sınıf büyüklüğü, eğitime yapılan toplam harcama, öğretmen maaşları gibi faktörler arasında bulunan ilişkiden daha güçlü olduğu sonucuna ulaşılmıştır (Akt. Kaplan ve Owings, 2002).

Öğretmen yeterlikleri konusunda yapılan ilgili araştırmalar incelendiğinde; Kösterelioğlu ve Kösterelioğlu'nun (2008) "Stajyer Öğretmenlerin Mesleki Yeterliklerini Kazanma Düzeylerine İlişkin Algıları" adlı araştırmalarında; 2006-2007 Eğitim Öğretim yılında Bolu iline ataması yapılan çeşitli branşlardaki 43 stajyer öğretmenin genel olarak mesleğe karşı kendilerini büyük ölçüde yeterli olarak algıladıkları belirlenmiştir.

Demiral vd. (2010) "Sınıf Öğretmenliği Özel Alan Yeterlikleri Hakkında Öğretmen adaylarının Görüşleri" adlı araştırmalarını öğrenimine devam eden 175 öğretmen adayı üzerinde yapmışlardır. Araştırma sonunda sınıf öğretmeni adayları Öğrenme Ortamı, Gelişim, Sanat ve Estetik ile Beden Eğitimi ve Güvenlik boyutlarında az yeterli olduklarını, Atatürkçülük konularında ise çok yeterli oldukları sonucuna ulaşılmıştır.

Hacıömeroğlu ve Şahin'in (2011), "Sınıf Öğretmeni Adaylarının Uygulama Öğretmenleri Hakkındaki Özel Alan Yeterlikleri Algısı" adlı 150 öğretmen adayıyla yaptıkları araştırmalarında, öğretmen adaylarının uygulama öğretmenlerinin yeterliliğine ilişkin algılarının Öğrenme-Öğretme Ortamı ve Gelişimi, İzleme ve Değerlendirme, Bireysel ve Mesleki Gelişim- Toplum ile İlişkiler, Dil Becerilerini Geliştirme, Bilimsel ve Teknolojik Gelişim ve Bireysel Sorumluluklar ve Sosyalleşme boyutlarında *tamamen yeterli*, Sanat ve Estetik ve Beden Eğitimi ve Güvenlik konusundaki algılarının ise *yeterli* olduğu belirlenmiştir.

Güven ve Özbilen' in (2011) "Sınıf Öğretmeni Adaylarının Özel Alan Yeterliklerine Sahip Olma Düzeylerinin Belirlenmesi (Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi Örneği)" adlı araştırmasını 130 öğretmen adayı üzerinde yürütmüşler ve araştırmaya katılan öğretmen adaylarının sayıca büyük bir bölümünün, kendilerini sınıf öğretmenliği özel alan yeterlikleri açısından *iyi* düzeyde yeterli hissettikleri belirlenmiştir. Ulaşılan bulgularda, genel başarı ortalaması yüksek olan adayların, düşük olan adaylara göre kendilerini özel alan yeterlikleri açısından daha yeterli hissettikleri, mesleki derslerden biri olan öğretim ilke ve yöntemleri dersinden daha başarılı olanların, daha düşük başarılı olanlara göre kendilerini daha yeterli buldukları, sınıf öğretmenliğini kendi isteği ile tercih edenlerin, puanının yeterliliği nedeni ile tercih edenlere göre kendilerini daha yeterli hissettikleri ve iş bulma kolaylığı nedeni ile tercih edenlerin, puanının yeterliliğinden dolayı tercih edenlere göre kendilerini daha yeterli gördükleri, sonuçlarına ulaşılmıştır.

Avcı ve Cinoğlu (2012) "Sınıf Öğretmenlerinin Özel Alan Yeterliklerine İlişkin Görüşleri (Kilis İli Örneği)" adlı 222 sınıf öğretmeniyle yaptıkları araştırmalarında

öğretmenlerin kendilerini özel alan yeterlikleri bakımından orta düzeyde yeterli gördüklerini belirlemiştir.

Taşgın ve Sönmez'in (2013) "Öğretmenlik Mesleği Genel Yeterliklerinin Sınıf Öğretmenleri ve Sınıf Öğretmeni Adaylarının Görüşlerine Göre Değerlendirilmesi" adlı araştırmalarında 345 sınıf öğretmeni ve 79 sınıf öğretmeni adaylarının, öğretme ve öğrenme süreci yeterlikleri ve öğrenmeyi, gelişimi izleme ve değerlendirme yeterliklerine ilişkin performans göstergelerini genellikle olumlu buldukları sonucuna ulaşılmıştır.

Çakmak ve Civelek (2013) "Sınıf Öğretmenliği Lisans Programının MEB Özel Alan Öğretmen Yeterlikleri Açısından İncelenmesi" adlı araştırmalarının sonucunda Sınıf Öğretmeni Özel Alan Yeterlikleri'nin, Sınıf Öğretmenliği Lisans Programı ders içeriklerinde büyük ölçüde (% 85 oranında) karşılandığı görülmüştür.

Kösterelioğlu ve Diğerleri'nin (2014), "Sınıf Öğretmeni Adaylarının Lisans Eğitimlerinin Özel Alan Yeterliklerini Kazandırmasına Yönelik Görüşleri" adlı 142 öğretmen adayıyla yaptıkları araştırmalarında, öğretmen adaylarının aldıkları öğretimin kariyerlerinde gerekli olan yeterlilikleri "oldukça etkili" düzeyde kazandırdıklarını düşündükleri sonucuna ulaşılmıştır.

Ulaşılabilen alanyazın değerlendirildiğinde araştırmalarının çoğunun öğretmenlerin ve öğretmen adaylarının özel alan yeterlikleri kapsamında kendilerini ne derece yeterli buldukları konusunda yoğunlaştığı görülmektedir. Bu araştırmada eğitim fakültelerinin sınıf öğretmeni özel alan yeterliklerini kazandırma düzeylerine ilişkin sınıf öğretmenlerinin (bu kısmı kaldıralım) Milli Eğitim Bakanlığı'nın sınıf öğretmenleri için belirlediği özel alan yeterliklerinin kazandırılmasında lisans eğitiminin ne derece yararlı olduğu konusunda mesleğini icra edenlerin görüşlerinin belirlenmesi amaçlanmaktadır. Araştırmadan elde edilen

bulguların yükseköğretim kurumlarının hizmet öncesi öğretmen yetiştirme programlarının gelişmesine katkı sağlaması beklenmektedir. Araştırmanın amacına bağlı olarak; sınıf öğretmenlerinin, MEB (2008) tarafından yayımlanan öğretmenlik mesleği özel alan yeterliklerine sahip olma düzeylerine ilişkin sınıf öğretmenlerinin görüşleri nedir sorusuna yanıt aranmıştır.

Problem durumu doğrultusunda;

- Sınıf öğretmenlerinin eğitim fakültelerinin sınıf öğretmenliği özel alan yeterlikleri her bir boyuta göre hangi düzeydedir?
- Eğitim fakültelerinin sınıf öğretmeni özel alan yeterliklerini kazandırma düzeylerinin sınıf öğretmenlerinin cinsiyetlerine göre anlamlı bir farklılık göstermekte midir?
- Eğitim fakültelerinin sınıf öğretmeni özel alan yeterliklerini kazandırma düzeylerinin sınıf öğretmenlerinin meslekî kıdemlerine göre anlamlı bir farklılık göstermekte midir? alt problemlerine yanıt aranmıştır.

Yöntem

Çalışma Grubu

Araştırmanın çalışma grubunu, olasılık temelli örnekleme yöntemlerinden seçkisiz örnekleme ile belirlenen 2011-2012 eğitim-öğretim yılında MEB’ de görev yapan 247 sınıf öğretmeni oluşturmaktadır. Çalışma grubunda yer alan öğretmenlerin demografik özellikleri Tablo 1’de verilmektedir.

Tablo 1. Öğretmenlerin demografik özellikleri

Cinsiyet	N	%
Kadın	149	60.3

Erkek	98	39.7
Toplam	247	100
Mesleki Kıdem		
1-5 yıl arası	105	42.5
6-10 yıl arası	56	22.7
11-15 yıl arası	34	13.8
16 yıl ve üstü	52	21
Toplam	247	100

Tablo 1’de görüldüğü gibi, çalışmaya katılan 247 öğretmenin %60.3’ü (n=149) kadın ve %39.7’si (n=98) erkektir. Öğretmenlerin %42.5’i (n=105) 1-5 yıl arası, %22.7’si (n=56) 6-10 yıl arası, %13.8’i (n=34) 11-15 yıl arası, %21’i (n=52) 16 yıl ve üzeri çalışmaktadır.

Çalışmaya katılan 78 öğretmen Dokuz Eylül, 23 öğretmen Onsekiz Mart, 20 öğretmen Atatürk, 20 öğretmen Gazi, 16 öğretmen Celal Bayar, 15 öğretmen Dicle, 14 öğretmen Trakya, 13 öğretmen Pamukkale, 10 öğretmen Ege, yedi öğretmen Mustafa Kemal, altı öğretmen Ahi Evran, altı öğretmen Anadolu, dört öğretmen Balıkesir, dört öğretmen Ondokuz Mayıs, dört öğretmen Uludağ, iki öğretmen Abant İzzet Baysal, iki öğretmen Niğde, bir öğretmen Akdeniz, bir öğretmen Erzincan, bir öğretmen Eskişehir Osmangazi üniversitelerinden mezun olmuşlardır.

Veri Toplama Aracı

Çalışmada veri toplama aracı olarak, MEB (2008) sınıf öğretmeni özel alan yeterlikleri kitabı dikkate alınarak Demiral ve diğerleri (2010) tarafından geliştirilen ve 28 maddeden oluşan *Öğretmen Özel Alan Yeterlik Ölçeği* kullanılmıştır. Gerçekleştirilen araştırma verilerine dayalı olarak araştırmacılar tarafından tekrar hesaplanan Cronbach Alpha (α) güvenilirlik katsayısı ise 0.95’tir. Ölçek iki bölümden oluşmaktadır. Birinci bölüm,

öğretmenlerin demografik özelliklerinin bulunduğu cinsiyet ve kıdem bilgileri yer almaktadır.

İkinci bölüm ise öğretmenlerin sınıf öğretmenliği özel alan yeterliği için belirlenen;

- Öğrenme-Öğretme Ortamı ve Gelişim,
- İzleme ve Değerlendirme,
- Bireysel ve Mesleki Gelişim-Toplum İle İlişkiler,
- Sanat ve Estetik,
- Dil Becerilerini Geliştirme,
- Bilimsel ve Teknolojik Gelişim,
- Bireysel Sorumluluk ve Sosyalleşme,
- Beden Eğitimi ve Güvenlik
- Atatürkçülükten oluşan 9 boyutun 5’li likert tipindeki sorulardan oluşmaktadır.

Ölçekte yer alan boyutların madde sayıları Tablo 2’de verilmektedir.

Tablo 2: Ölçeğin boyutları ve madde sayıları

Boyutlar	Madde Sayısı
Öğrenme – Öğretme Ortam ve Gelişim	5
İzleme ve Değerlendirme	2
Bireysel ve Mesleki Gelişim-Toplum ile İlişkiler	2
Sanat ve Estetik	2
Dil Becerilerini Geliştirme	2
Bilimsel ve Teknolojik Gelişim	2
Bireysel Sorumluluk ve Sosyalleşme	7
Beden Eğitimi ve Güvenlik	5
Atatürkçülük	1

Tablo 2’de görüldüğü gibi çalışmada kullanılan ölçeğin; Öğrenme- Öğretme Ortam ve Gelişim boyutu 5 maddeden, İzleme ve Değerlendirme boyutu 2 maddeden, Bireysel ve Mesleki Gelişim-Toplum ile İlişkiler boyutu 2 maddeden, Sanat ve Estetik boyutu 2 maddeden, Dil Becerilerini Geliştirme boyutu 2 maddeden, Bilimsel ve Teknolojik Gelişim

boyutu 2 maddeden, Bireysel Sorumluluk ve Sosyalleşme boyutu 7 maddeden, Beden Eğitimi ve Güvenlik boyutu 5 maddeden ve Atatürkçülük boyutu 1 maddeden oluşmaktadır.

Beşli likert tipi ölçek olarak hazırlanan ölçme aracında her bir maddenin ortalama değerlerini hesaplamak amacıyla aralık değerleri hesaplanmıştır. Bu hesaplama sonucunda ölçekte yer alan aralıkların eşit olduklarından, $(n-1/n) 5-1/5=.80$ aralık değeri olarak bulunmuştur. Bundan hareketle:

1.00-1.80	Hiç Kazandırmaz (1)
1.81-2.60	Kazandırmaz (2)
2.61-3.40	Az Kazandırır (3)
3.41-4.20	Kazandırır (4)
4.21-5.00	Fazlasıyla Kazandırır (5) olarak belirtilmiştir.

Veri toplama aracında sınıf öğretmenleri adaylarından belirtilen 5 dereceden kendilerine uygun olanı seçmeleri ifade edilmiştir.

Veri Analizi

Veri toplama aracının uygulanmasından sonra veriler, SPSS 20 (Statistical for Social Sciences) paket programı kullanılarak analiz edilmiştir. Ölçeğin yapı geçerliği için faktör analizi, güvenilirliği için ise cronbach alfa yöntemi kullanılmıştır.

Araştırmanın birinci alt problemi olan sınıf öğretmenlerinin eğitim fakültelerinin sınıf öğretmenliği özel alan yeterlikleri her bir boyuta göre hangi düzeyde olduğunu belirlemek için; ortalama ve standart sapma kullanılmıştır. İkinci alt problem olan eğitim fakültelerinin sınıf öğretmeni özel alan yeterliklerini kazandırma düzeylerinin sınıf öğretmenlerinin cinsiyetlerine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek için örneklem normal dağılım sergilediğinden bağımsız gruplar için t testi kullanılmıştır. Araştırmanın

üçüncü alt problemi olan eğitim fakültelerinin sınıf öğretmeni özel alan yeterliklerini kazandırma düzeylerinin sınıf öğretmenlerinin meslekî kıdemlerine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini analiz etmek için ise örneklem normal dağıldığından f testi (One-Way ANOVA) uygulanmıştır.

Bulgular

Sınıf öğretmenlerinin eğitim fakültelerinin sınıf öğretmeni özel alan yeterliliğini kazandırma düzeylerine ilişkin görüşleri Tablo 3'te verilmiştir.

Tablo 3: *Sınıf öğretmenlerinin eğitim fakültelerinin sınıf öğretmeni özel alan yeterliklerini kazandırma düzeyine ilişkin görüşleri*

Boyutlar	N	\bar{x}	ss
Öğrenme –Öğretme Ortam ve Gelişim	247	3.69	.61
İzleme ve Değerlendirme	247	3.97	.72
Bireysel ve Mesleki Gelişim-Toplum ile İlişkiler	247	3.89	.76
Sanat ve Estetik	247	3.59	.75
Dil Becerilerini Geliştirme	247	4.06	.71
Bilimsel ve Teknolojik Gelişim	247	3.70	.71
Bireysel Sorumluluk ve Sosyalleşme	247	3.94	.66
Beden Eğitimi ve Güvenlik	247	3.55	.69
Atatürkçülük	247	4.16	.82

Tablo 3'te görüldüğü gibi öğretmenlerin eğitim fakültelerinin sınıf öğretmenliği özel alan yeterliklerini kazandırma düzeyine ilişkin görüşleri doğrultusunda elde edilen ortalamalara bakıldığında en yüksek değerden en düşük değere doğru sırasıyla incelendiğinde Atatürkçülük boyutu ($\bar{x} = 4.16$), Dil Becerilerini Geliştirme boyutu ($\bar{x} = 4.06$), İzleme ve Değerlendirme boyutu ($\bar{x} = 3.97$), Bireysel Sorumluluk ve Sosyalleşme boyutu ($\bar{x} = 3.94$), Bireysel ve Mesleki Gelişim-Toplum ile İlişkiler boyutu ($\bar{x} = 3.89$), Bilimsel ve Teknolojik Gelişim boyutu ($\bar{x} = 3.70$), Öğrenme –Öğretme Ortam ve Gelişim boyutu ($\bar{x} = 3.69$), Sanat ve Estetik boyutu ($\bar{x} = 3.59$) ve Beden Eğitimi ve Güvenlik boyutu ($\bar{x} = 3.55$) gelmektedir. Sınıf öğretmenlerinin sınıf öğretmeni özel alan yeterliklerine ilişkin görüşleri $\bar{x} = 4.16$ ile

$\bar{x} = 3.55$ arasında değer aldığından öğretmenlerin eğitim fakültelerinin sınıf öğretmeni özel alan yeterliklerini *kazandırır* düzeyinde görüşe sahip oldukları söylenebilir.

Bayan ve erkek sınıf öğretmenlerinin eğitim fakültelerinin sınıf öğretmeni özel alan yeterliklerini kazandırma düzeyine ilişkin görüşleri Tablo 4'te verilmektedir.

Tablo 4: *Sınıf öğretmenlerinin cinsiyetlerine göre eğitim fakültelerinin sınıf öğretmenliği özel alan yeterliklerini kazandırma düzeyine ilişkin görüşleri t testi sonuçları*

	C	N	\bar{x}	t	sd	p
Öğrenme –Öğretme Ortam ve Gelişim	K	149	3.75	1.796	.55	.074
	E	98	3.61			
İzleme ve Değerlendirme	K	149	3.97	-.033	.71	.974
	E	98	3.97			
Bireysel ve Mesleki Gelişim-Toplum ile İlişkiler	K	149	3.90	.285	.77	.776
	E	98	3.87			
Sanat ve Estetik	K	149	3.63	1.019	.75	.309
	E	98	3.53			
Dil Becerilerini Geliştirme	K	149	4.08	.556	.72	.579
	E	98	4.03			
Bilimsel ve Teknolojik Gelişim	K	149	3.69	-.411	.73	.681
	E	98	3.72			
Bireysel Sorumluluk ve Sosyalleşme	K	149	3.94	-.078	.61	.938
	E	98	3.94			
Beden Eğitimi ve Güvenlik	K	149	3.54	-.400	.69	.690
	E	98	3.57			
Atatürkçülük	K	149	4.18	.452	.78	.652
	E	98	4.13			

Tablo 4'te görüldüğü gibi sınıf öğretmenlerinin eğitim fakültelerinin sınıf öğretmeni özel alan yeterliklerine ilişkin görüşleri onların cinsiyetlerine göre anlamlı bir farklılık göstermemektedir ($p>0.05$). Yine kadın ve erkek öğretmenlerin sınıf öğretmeni özel alan yeterliklerine ilişkin görüşleri boyutlara göre anlamlı bir farklılık göstermemektedir ($p>0.05$).

Öğretmenlerin mesleki kıdem yıllarına göre eğitim fakültelerinin sınıf öğretmeni özel alan yeterliklerini kazandırma düzeyine ilişkin görüşleri Tablo 5'te verilmektedir.

Tablo 5: *Sınıf öğretmenlerinin mesleki kıdem yıllarına göre eğitim fakültelerinin sınıf öğretmenliği özel alan yeterliklerini kazandırma düzeyine ilişkin görüşleri f testi (one-way anova) sonuçları*

Boyutlar	Mesleki	Kareler	sd	Kareler	F	p
----------	---------	---------	----	---------	---	---

	Kıdem	Toplamı		Ortalaması		
Öğrenme – Öğretme Ortam ve Gelişim	Gruplar içi	.656	3	.219		
	Gruplar arası	92.933	243	.382	.572	.634
İzleme ve Değerlendirme	Gruplar içi	5.711	3	1.904		
	Gruplar arası	123.917	243	.510	3.733	.012
Bireysel ve Mesleki Gelişim- Toplum ile İlişkiler	Gruplar içi	5.836	3	1.945		
	Gruplar arası	138.928	243	.572	3.402	.018
Sanat ve Estetik	Gruplar içi	5.754	3	1.918		
	Gruplar arası	134.947	243	.555	3.454	.017
Dil Becerilerini Geliştirme	Gruplar içi	2.557	3	.852		
	Gruplar arası	134.947	243	.502	1.696	.168
Bilimsel ve Teknolojik Gelişim	Gruplar içi	2.557	3	1.299		
	Gruplar arası	122.091	243	.502	2.586	.054
Bireysel Sorumluluk ve Sosyalleşme	Gruplar içi	7.264	3	2.421		
	Gruplar arası	101.167	243	.416	5.816	.001
Beden Eğitimi ve Güvenlik	Gruplar içi	4.586	3	1.526		
	Gruplar arası	112.656	243	.464	3.298	.021
Atatürkçülük	Gruplar içi	2.491	3	.830		
	Gruplar arası	165.031	243	.679	1.223	.302

Tablo 5’te görüldüğü gibi sınıf öğretmenlerinin mesleki kıdem yıllarına göre eğitim fakültelerinin sınıf öğretmenliği özel alan yeterliklerini kazandırma düzeyine ilişkin görüşlerini belirlemek için One-Way Anova testi uygulanmıştır. Buna göre Öğrenme – Öğretme Ortam ve Gelişim ($p= 0.634$), Dil Becerilerini Geliştirme ($p= 0.168$), Bilimsel ve Teknolojik Gelişim ($p= 0.054$) ve Atatürkçülük ($p= 0.302$) boyutlarının, öğretmenlerin eğitim fakültelerinin sınıf öğretmeni özel alan yeterliklerini kazandırma düzeyine ilişkin görüşleri mesleki kıdem yıllarına göre anlamlı bir farklılık bulunmamaktadır ($p>0.05$). Diğer boyutların öğretmenlerin eğitim fakültelerinin sınıf öğretmeni özel alan yeterliklerini kazandırma düzeyine ilişkin görüşleri mesleki kıdem yıllarına göre anlamlı bir farklılık

göstermektedir ($p < 0.05$). Bu işlem sonucunda belirlenmiş olan anlamlı farklılığın hangi gruplardan kaynaklandığını belirlemek üzere yapılan Tukey testi sonuçları Tablo 6'da verilmektedir.

Tablo 6: Sınıf öğretmenlerinin mesleki kıdem yıllarına göre eğitim fakültelerinin sınıf öğretmenliği özel alan yeterliklerini kazandırma düzeyine ilişkin görüşleri tukey testi sonuçları

Boyut	Mesleki Kıdem	N	\bar{x}	sd	F	P	Anlamlı Fark
İzleme ve Değerlendirme	1-5 yıl	105	3.83	3-423	3.733	.012	6-10 yıl > 1-5 yıl
	6-10 yıl	56	4.22				
	11-15 yıl	34	4.05				
	16 yıl ve üzeri	52	3.94				
Bireysel ve Mesleki Gelişim-Toplum ile İlişkiler	1-5 yıl	105	3.74	3-423	3.402	.018	6-10 yıl > 1-5 yıl
	6-10 yıl	56	4.12				
	11-15 yıl	34	3.85				
	16 yıl ve üzeri	52	3.98				
Sanat ve Estetik	1-5 yıl	105	3.42	3-423	3.454	.017	16 yıl ve üzeri > 1-5 yıl
	6-10 yıl	56	3.72				
	11-15 yıl	34	3.60				
	16 yıl ve üzeri	52	3.77				
Bireysel Sorumluluk ve Sosyalleşme	1-5 yıl	105	3.78	3-423	5.816	.001	6-10 yıl > 1-5 yıl
	6-10 yıl	56	4.22				
	11-15 yıl	34	3.97				
	16 yıl ve üzeri	52	3.94				
Beden Eğitimi ve Güvenlik	1-5 yıl	105	3.42	3-423	3.298	.021	6-10 yıl > 1-5 yıl
	6-10 yıl	56	3.72				
	11-15 yıl	34	3.50				
	16 yıl ve üzeri	52	3.69				

Tablo 6'da görüldüğü gibi İzleme ve Değerlendirme boyutunda 6-10 yıl kıdeme sahip olan sınıf öğretmenlerinin ($\bar{x} = 4.22$), 1-5 yıl kıdeme sahip olan sınıf öğretmenlerine ($\bar{x} = 3.83$) göre eğitim fakültelerinin sınıf öğretmenliği özel alan yeterliklerini kazandırma düzeylerine ilişkin görüşleri daha yüksektir. Bireysel ve Mesleki Gelişim-Toplum ile İlişkiler boyutunda 6-10 yıl kıdeme sahip olan sınıf öğretmenlerinin ($\bar{x} = 4.12$), 1-5 yıl kıdeme sahip olan sınıf öğretmenlerine ($\bar{x} = 3.74$) göre eğitim fakültelerinin sınıf öğretmenliği özel alan yeterliklerini kazandırma düzeylerine ilişkin görüşleri daha yüksektir. Sanat ve Estetik boyutunda 16 yıl ve üzeri kıdeme sahip olan sınıf öğretmenlerinin ($\bar{x} = 3.77$), 1-5 yıl kıdeme

sahip olan sınıf öğretmenlerine ($\bar{x} = 3.42$) göre eğitim fakültelerinin sınıf öğretmenliği özel alan yeterliklerini kazandırma düzeylerine ilişkin görüşleri daha yüksektir. Bireysel Sorumluluk ve Sosyalleşme boyutunda 6-10 yıl kıdeme sahip olan sınıf öğretmenlerinin ($\bar{x} = 4.22$), 1-5 yıl kıdeme sahip olan sınıf öğretmenlerine ($\bar{x} = 3.78$) göre eğitim fakültelerinin sınıf öğretmenliği özel alan yeterliklerini kazandırma düzeylerine ilişkin görüşleri daha yüksektir. Beden Eğitimi ve Güvenlik boyutunda 6-10 yıl kıdeme sahip olan sınıf öğretmenlerinin ($\bar{x} = 3.72$), 1-5 yıl kıdeme sahip olan sınıf öğretmenlerine ($\bar{x} = 3.42$) göre eğitim fakültelerinin sınıf öğretmenliği özel alan yeterliklerini kazandırma düzeylerine ilişkin görüşleri daha yüksektir.

Sonuç, Tartışma ve Öneriler

Sınıf öğretmenlerinin kendi algılarına göre dokuz yeterlik alanındaki yeterlik düzeylerine bakıldığında; tüm yeterlik alanlarında eğitim fakültelerinin sınıf öğretmeni özel alan yeterliklerini kazandırma düzeylerine ilişkin görüşleri *kazandırır* düzeyde sonuçlanmaktadır. Bu sonuç Demiral, Baydar ve Gönen (2010), Hacıömeroğlu ve Şahin'in (2011), Güven ve Özbilen'in (2011) araştırma sonuçlarıyla benzerlik göstermektedir.

Sınıf öğretmenlerinin özel alan yeterliklerini oluşturan dokuz yeterlik alanına sahip olma düzeyleri arasında cinsiyet değişkenine göre hiçbir yeterlik alanında anlamlı bir fark bulunmamıştır. Tüm yeterlik alanlarında kadın ve erkek öğretmenlerin eğitim fakültelerinin sınıf öğretmeni özel alan yeterliklerini kazandırma düzeylerine ilişkin görüşleri birbirine yakındır.

Dört farklı çalışma süresini içeren kıdem değişkenine göre İzleme ve Değerlendirme, Bireysel ve Mesleki Gelişim-Toplum ile İlişkiler, Bireysel Sorumluluk ve Sosyalleşme ve Beden Eğitimi ve Güvenlik boyutlarında 6-10 yıl arası çalışan öğretmenler ile 1-5 yıl arası

çalışan öğretmenler arasında, 6-10 yıl arası çalışan öğretmenler lehine anlamlı bir fark bulunmuştur. Sanat ve Estetik boyutunda ise 16 yıl ve üzeri süredir çalışan öğretmenler ile 1-5 yıl arası çalışan öğretmenler arasında 16 yıl ve üzeri süredir çalışan öğretmenler lehine anlamlı bir farklılık bulunmuştur. 16 yıl ve üzeri süredir çalışan öğretmenlerin eğitim fakültelerinin sınıf öğretmeni özel alan yeterliklerini kazandırma düzeylerine ilişkin görüşleri 1-5 yıl çalışan öğretmenlere göre daha fazladır.

Öğretmenin yetişme süreciyle ilgili yapılan araştırmalar, öğretmen adaylarının öğretmen yeterliklerini en etkin şekilde kazanmalarını amaçlayan durumlara işaret etmektedirler. Teori-pratik yaklaşımına göre öğretmenlerin hizmet öncesinde almış oldukları eğitim teoriye dayalı olduğu ve alınan bu teorik bilgilerin gerçek sınıf ortamında öğrenme faaliyetleri ile ilişkilendirilmeden verildiği (Çepni ve Azar, 1995) düşünüldüğünde bu araştırmalarla öğretmen adaylarının eğitim fakültelerinde daha etkin öğrenim görmelerine, onlar için daha nitelikli öğretim şartlarının sunulmasına ve mesleki gelişimlerinin sağlanmasına yardımcı olunması amaçlanmalıdır. Benzer şekilde, mevcutta olan ve idealde olması gereken uygulamalar hakkında yapılacak araştırmalarla, adayların öğretimle ilgili deneyimlerinin ve fakültelerdeki derslerinin daha etkili bir şekilde düzenlenmesi önerilmektedir (Devecioğlu ve Akdeniz, 2013). Yapılan araştırmada konunun bağlamına dayalı olarak şu öneriler getirilmiştir:

- Öğretmen adayları yetiştirilirken MEB tarafından belirlenen öğretmenlik mesleği genel yeterlikleri ve özel alan yeterlikleri de göz önünde bulundurularak öğretmen adaylarının yeterlik düzeyini geliştirici uygun eğitim öğretim verilmelidir.

- Bu ve benzer araştırmalarda sınıf öğretmeni ve adaylarının hizmet öncesinde verilen eğitimin yetersiz olduğunu düşündükleri alanların tespit edilerek, kurumların programlarını gözden geçirmeli sağlanmalıdır.
- Öğretmen yetiştiren kurumlarda okutulan derslerin içeriği öğretmen genel ve özel alan yeterliklerine uygun olarak düzenlenmelidir.
- Öğretmen adaylarına hizmet öncesi eğitimleri sırasında sosyal ve kültürel faaliyetler ile konferans seminerlere katılmalarını teşvik edecek uygulamalar yapılmalıdır.
- Lisans programındaki dersleri yürüten öğretim elemanlarının dersin hedeflerine uygun yeterliklerin gelişmesinde sorumluluk taşıyacakları, denetlenebilir modeller geliştirilmelidir.

Makalenin Bilimdeki Konumu

İlköğretim/ Sınıf Eğitimi ABD

Makalenin Bilimdeki Özgünlüğü

Bu çalışmanın amacı, sınıf öğretmenlerinin, MEB (2008) tarafından yayımlanan öğretmenlik mesleği özel alan yeterliklerine sahip olma düzeylerine ilişkin görüşlerinin ortaya koymaktır. Sınıf öğretmeni, ülkenin geleceğini devredeceğimiz çocukların hedeflenen özelliklere sahip olmada büyük role sahiptir. MEB 2008 yılında, çocukların her anlamda rol model aldıkları sınıf öğretmenlerinin sahip olması gereken yeterlikleri belirlemiştir. Öğretmen yetiştiren yükseköğretim kurumları sınıf öğretmenlerine belirlenmiş olan yeterlikleri ne ölçüde kazandırdıkları sınıf öğretmenlerinin ve dolaylı olarak sınıf öğretmenleri öğrencilerinin yetiştirilmesi açısından önem taşımaktadır. Bulunan sonuçların literatüre katkı sağlayacağı ve öğretmen yetiştiren kurumların ortaya çıkan sonuçlar doğrultusunda program içeriğinin düzenlenmesine katkı sağlayacağı beklenmektedir.

Kaynakça

- Akyüz, Y. (2003). Osmanlıdan günümüze öğretmen istihdam ilke ve politikalarına eleştirel bir bakış. *Öğretmen Yetiştirme ve İstihdamı Sempozyumu*. Ankara: Eğitim-Sen Yayınları. 165-188.
- Avcı, Y. E., Cinoğlu, M. (2012). Sınıf öğretmenlerinin özel alan yeterliklerine ilişkin görüşleri (Kilis İli Örneği). *Uşak Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 5(3). 108-128.
- Çakmak, E., Civelek, F. (2013). Sınıf öğretmenliği lisans programının meb özel alan öğretmen yeterlikleri açısından incelenmesi. *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi*, 12 (47) s. 349-367.
- Çepni, S., Azar, A. (1995). Two approaches to the international initial science teacher education program. The Proceedings of Conference on Teacher training for the twenty first century, İzmir, 65-77.
- Demiral, H., Baydar, F. , Gönen, İ. (2009). Sınıf Öğretmenliği Özel Alan Yeterlikleri Hakkında Öğretmen Adaylarının Görüşleri. 9. *Ulusal Sınıf Öğretmenliği Eğitimi Sempozyumu (20 -22 Mayıs 2010)*, Elazığ. 504-508.
- Eraslan, L. (2008). *Yenilenen öğretmen yetiştirme programı bağlamında sınıf Öğretmenliğinin durumu*. www.turkegitimsen.org.tr/1mevzuatword/yenilenen_ogretmen_yetistirme_programinda_sinif_ogretmenligini_durumu18_3_08.doc internet adresinden 11.03.2011 tarihinde elde edilmiştir.
- Güven, İ. (2005). Sosyal bilgiler öğretmenlerinin meslekî gelişim ve yeterlikleri. *Bilim ve Aklın Aydınlığında Eğitim Dergisi*, 5 (60).
- Güven, M., Özbilen, F. M. (2011). Sınıf öğretmeni adaylarının özel alan yeterliklerine sahip olma düzeylerinin belirlenmesi (Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi örneği). 10.

Ulusal Sınıf Öğretmenliği Sempozyumu Sözlü Bildiri. Sivas: Cumhuriyet Üniversitesi Eğitim Fakültesi. 05-07 Mayıs 2011.

Hacıömeroğlu, G., Şahin, Ç. (2011). Sınıf öğretmeni adaylarının uygulama öğretmenleri hakkındaki özel alan yeterlikleri algısı. *Mustafa Kemal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 8 (15), s. 473 – 486.

Kaplan, L.S., Owings, W. A. (2002) Enhancing teaching quality. Pi Delta Kappa Fastbacks. No:499, 3-44.

Karasar, N. (2005). *Bilimsel araştırma yöntemi.* ankar: Nobel Yayın Dağıtım, 151-152.

Kösterelioğlu, İ., Kösterelioğlu, A. M. (2008). Stajyer öğretmenlerin mesleki yeterliklerini kazanma düzeylerine ilişkin algıları. *Sakarya Üniversitesi Fen edebiyat Fakültesi Dergisi*, 10 (2). 257-275.

Milli Eğitim Bakanlığı (2002). *Öğretmen yeterlikleri.* Ankara: Milli Eğitim Basımevi.

Milli Eğitim Bakanlığı (2008). *Sınıf Öğretmeni Özel Alan Yeterlikleri.* <http://otmg.meb.gov.tr/alansinif.html> internet adresinden 20.02.2011 tarihinde elde edilmiştir.

Posnanski, T.J. (2002). Professional development programs for elementary science teachers: an analysis of teacher self-efficacy beliefs and a professional development model. *Journal of Science Teacher Education*, 13(2), 189-220.

Şişman, M., Acat, M. B. (2003). Öğretmenlik uygulaması çalışmalarının öğretmenlik mesleğinin algılanmasındaki etkisi. *Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 13 (1). s. 235-250.

<http://dx.doi.org/10.23891/efdyyu.2017.9>

ISSN:1305-020

- Taşgın, A., Sönmez, S. (2013). Öğretmenlik mesleği genel yeterliklerinin sınıf öğretmenleri ve sınıf öğretmeni adaylarının görüşlerine göre değerlendirilmesi. *Middle Eastern & African Journal of Educational Research, Issue 3*, s.80-90.
- Yıldırım A., Şimşek H. (2008). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri* (7. Baskı) Ankara: Seçkin Yayıncılık.
- YÖK/ Dünya Bankası. (1998). *Fakülte-okul işbirliği kılavuzu, öğretmen eğitimi dizisi*, Yök/Dünya Bankası Milli Eğitimi Geliştirme Projesi, Hizmet Öncesi Öğretmen Eğitimi, Ankara.